

Nyelvtan, diskurzus, megismerés

A magyar nyelv funkcionális leírása

2019. március 28–29.
ELTE BTK, 1088 Budapest, Múzeum krt. 4/A

Absztraktfüzet

Az ELTE DiAGram Funkcionális nyelvészeti műhely
és a Magyar Nyelvtudományi Társaság konferenciája

PROGRAM

Március 28. (csütörtök)

09.00–09.45 Regisztráció (Kari tanácsterem, földszint)	
09.45–10.00 Megnyitó (Kari tanácsterem, földszint) <i>Bartus Dávid</i> , az ELTE BTK dékánhelyettese <i>Tolesvai Nagy Gábor</i> , a DiAGram Funkcionális nyelvészeti műhely vezetője	
10.00–10.45 Plenáris előadás 1. (Kari tanácsterem, földszint) <i>Kertész András</i> : Nyelvreírás és tudományelmélet: új problémák Moderátor: <i>Simon Gábor</i>	
10.45–11.00 Vita	
11.00–11.20 Kávészünet (Kari tanácsterem, földszint)	
11.20–12.30 Szekció 1/A Kontextualizáció és metapragmatika 1. Elnök: <i>Tátrai Szilárd</i> (Kari tanácsterem, földszint)	11.20–12.30 Szekció 1/B Metafora, metaforizáció Elnök: <i>Simon Gábor</i> (Dékáni kistanácsterem, I. emelet)
11.20–11.40 <i>Tátrai Szilárd</i> : A kontextualizáció perspektivikussága és metapragmatikai reflektáltsága az elemi és az összetett mondatokban	11.20–11.40 <i>Bajzát Tímea Borbála</i> , <i>Ballagó Júlia</i> , <i>Hauber Kitti</i> , <i>Havasi Zsuzsanna</i> , <i>Szláwich Eszter</i> , <i>Simon Gábor</i> : Az igealak köré szerveződő metaforák szerkezeti sajátosságai
11.40–12.00 <i>Laczkó Krisztina</i> : A metapragmatikai tudatosság mintázatai a befogadói tevékenység vonatkozásában	11.40–12.00 <i>Ivaskó Livia</i> – <i>Papp Melinda</i> : A metaforák jelentésváltozásának szerepe a terápiás történetmondásban kognitív nyelvészeti perspektívából
12.00–12.20 <i>Kuna Ágnes</i> – <i>Hátori Ágnes</i> : A metapragmatikai reflexiók szerepei és mintázatai az orvos-beteg interakciókban	12.00–12.20 <i>Pomázi Bence</i> : A képi séma működése a datívuszrag jelentésszerkezetében konkrét és absztrakt jelentésű konstrukciókon keresztül
12.20–12.30 Vita	12.20–12.30 Vita
12.30–13.30 Ebédészünet	

Az igealak köré szerveződő metaforák szerkezeti sajátosságai

Az előadás abból a kutatásból mutat be egy specifikus szeletet, amely a metaforikus kifejezések korpuszbeli azonosítása köré szerveződött (előzményként l. Deignan 2008, Stefanowitsch 2006, Babarczy–Simon 2012). Az ELTE MetaID kutatócsoport a magyar nyelvre adaptálta Gerard Steen és munkatársainak MIPVU módszerét (l. Steen et al. 2011), amely egy szótár alapú jelentés-egyértelműsítő eljárás az indirekt jelentésként értelmezett metafora annotálásához. A kutatócsoport az eredeti módszert a magyar nyelv sajátosságaihoz igazította, így kiegészítette azt a potenciálisan metaforikus kifejezések szerkezetét feltérképező annotációs címkékkel: elsősorban az igealak és argumentumai, másodsorban az inflexiók elem és a szótő, továbbá a birtokos szerkezetek tekintetében. A kialakított módszerrel megjelöljük egy szövegben a metaforikus kifejezéseket és e kifejezések jellemző szerkezeteit, illetve a szerkezet típusok megoszlását is feltérképezzük.

Az előadás egy több mint 900 szövegszóból álló próbakorpusz kézi, illetve online annotálásának eredményeiről számol be. Bemutatja röviden a módszert, majd részletezi a feltárt szerkezetek jellegét és arányát. Ezt követően az igei metaforákat helyezi a középpontba, a következő szempontok mentén: (1) milyen argumentumokra terjed ki a metaforizálódó igei jelentés, (2) a korpuszbeli nominálisok mennyire jellemző argumentumai az adott igeinek, (3) van-e összefüggés az igealak kollokálódási mintázatai és a vizsgált korpuszban megfigyelhető metaforizálódása között.

A kutatás a kutatói korpusz mellett az MNSz2 adataira és a Mazsola korpuszlekérdező felületről nyerhető adatokra is támaszkodik. A vizsgálat alapvető tézise, hogy az igealakok metaforikus használatba vétele visszatérő mintázatokat mutat, ezek a mintázatok pedig hatékonyan feltárhatók az annotálás során. A metaforikus kifejezések azonosítása kiindulópontja lehet a további korpuszalapú és korpuszvezérelt kutatásoknak.

Kulcsszavak: metaforaazonosítás, korpuszepítés, annotálás, indirekt jelentés, igei konstrukció

Irodalom

- Babarczy Anna – Simon Eszter 2012. A fogalmi metaforák és a szövegstatisztika szerepe a metaforák felismerésében. In Prószéky Gábor – Váradi Tamás (szerk.): *Általános Nyelvészeti Tanulmányok XXIV. Nyelvtechnológiai kutatások*. Akadémiai. Budapest. 243–264.
- Deignan, Alice 2008. Corpus linguistic data and conceptual metaphor theory. In Zanotto, Maria Sophia – Cameron, Lynne – Cavalcanti, Marilda C. (eds.): *Confronting metaphor in use. An applied linguistic approach*. John Benjamins. Amsterdam–Philadelphia. 149–162.
- Steen, Gerard J. – Dorst, Aletta G. – Herrmann, Berenike J. – Kaal, Anna A. – Krennmayr, Tina – Pasma, Trijntje 2011. *A Method for Linguistic Metaphor Identification. From MIP to MIPVU*. John Benjamins. Amsterdam–Philadelphia.
- Stefanowitsch, Anatol 2006. Corpus-based approaches to metaphor and metonymy. In Stefanowitsch, Anatol – Gries, Stefan Th. (eds.): *Corpus-Based Approaches to Metaphor and Metonymy*. Mouton de Gruyter. Berlin – New York. 1–16.